2011 Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 27, s.1-14

ÇOK PROGRAMLI LİSELERDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARININ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ*

Yavuz ERİŞEN[1]
Faruk ÇALIŞKAN[2]

ÖZET

Bu araştırmada çok programlı liselerde toplam kalite yönetimi uygulamalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, çok programlı liselerde görev yapan öğretmenler ile öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın geliştirmiş olduğu, toplam kalite yönetimi uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik, katılımcıların; iletişim, karara katılım, okulun fiziki ortamı, sosyal-kültürel faaliyetler, motiv

asyon, insan kaynakları yönetimi gibi boyutlarda memnuniyet düzeylerini belirlemeyi amaçlayan, geçerliliği ve güvenirliği test edilmiş anketler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda özellikle öğrencilerden elde edilen verilere göre uygulamaların pek çok boyutunda kısmi yetersizlikler olduğu belirlenmiş, kalitenin geliştirilebilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Çok Programlı Liseler, Toplam Kalite Yönetimi, Toplam Kalite Uygulamaları, Eğitimde Kalite, Program Değerlendirme

EVALUATION of THE TOTAL QUALITY MANAGEMENT PRACTICES at MULTI PROGRAM-HIGH SCHOOLS

ABSTRACT

This study aims to evaluate the total quality management practices at multi-program high schools. The study is based on the views of teachers and students parents at schools. The data collection tools are the questionnaires developed by the Ministry of National Education with tested validity and reliability. The questionnaires aim to determine the satisfaction levels of the participants in terms of communication, involvement in decision-making, physical environment of schools, socio-cultural activities, motivation and management of human sources. According to the data results especially obtained from the students, many dimensions are partly inadequate. Suggestions proposed are towards improving the weak points.

Key words: Multi-Programme High Schools, Total Quality Management, Total Quality Implementations, Educational Quality, Curriculum Evaluation.

[1] Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Konya, erisenyavuz@gmail.com
[2] MEB, Isparta, farukcaliskan@gmail.com
*Araştırmada Faruk Çalışkan'a ait yüksek lisans tezi için elde edilen istatistiki verilerin bir kısmından yararlanılmıştır.

1. GİRİŞ

Dünyadaki değişme ve gelişmelere paralel olarak her alanda olduğu gibi yönetim alanında da yeni değerler ön plana çıkmakta ve bu değerler pek çok alanda paylaşılmaktadır. Özellikle son yarım yüzyılda ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin artırılabilmesi ve rekabetin sağlanabilmesi için üretim ve hizmet sektörlerinde kalitenin artırılmasını hedefleyen bir yönetim anlayışları temel olmuş, müşterilerin memnuniyeti giderek ön plana çıkmıştır. Müşterilerin gereksinimlerinin belirlenip, bu gereksinimlere yönelik sıfır hatalı üretim veya hizmet sağlayarak müşteriyi memnun etmek için; kuruluştaki tüm faaliyetlerin sürekli olarak iyileştirilmesi ve üretim veya hizmet kalitesine etki eden tüm ilgililerin aktif katılımıyla verimliliğin sağlanması felsefesine dayalı Toplam Kalite Yönetimi (TKY) anlayışı da tüm dünyada, hemen her alanda kabul görmüştür. Çetinkaya ve diğerlerine (1999: 140)'e göre TKY mevcutla gelecek arasında ilişkiyi kurmak ve kaliteyi artırmak için yaygın olarak kabul görmüş bir yönetim felsefesidir.

Bu anlayış 1950 ve 1960'lı yıllarda Philip Crosby, Edward Deming, Armond Feigenbaum, Joseph Duran ve Kaon Ishiwaka başta olmak üzere çeşitli kişiler tarafından öne sürülen fikirlerle gelişmiştir. 1950'lerde başta ABD sonra Japonya ve Avrupa ülkelerinde uygulanan, mal ve hizmet üretiminde "Kalite"yi hedefleyen bir anlayıştır (Peker, 1993:197). Schermerhorn, (1999: 34)'a göre TKY tüm örgütün; sürekli iyileştirme, ürün kalitesi ve müşteri ihtiyaçlarına adanmış olarak yönetilmesidir ve böyle bir yönetim anlayışı başarıyı beraberinde getirmektedir.

Amaca uygunluk, verimlilik, etkililik, hız, sıfır hata, estetik, erişilebilirlik, müşteri memnuniyeti vb. özelliklerin tümü olarak ortaya çıkan "kalite", 2000'li yılların vazgeçilmez olgusudur. Erişen (2001:9)'e göre kalite, pek çok sektör gibi eğitimle sektörüyle de çok yakından ilişkili bir kavramdır. Kalite geliştirme, iyileştirme ve değerlendirme eğitim kuruluşlarının en temel amaçlarından biridir. Bu nedenle kaynakların etkili ve verimli kullanılması, düşük maliyetle kaliteli hizmet gerçekleştirme isteği ve hizmetten yararlanan kesimlerinin memnuniyetini sağlama arzusu, eğitim yönetiminde de kaliteyi sağlamayı önemli kılmıştır. Diğer taraftan eğitim sektöründeki girdi ve çıktının insan olduğu düşünüldüğünde, eğitimde kalite ve mükemmelliğin sağlanması son derece önemlidir.

Dahlgaard ve ark.'a göre (1995: 5) eğitimde toplam kalite; "bütün iş görenlerin ve öğrencilerin aktif bir şekilde katıldığı sürekli iyileştirmeler ile artan müşteri tatmininin karakterize ettiği bir eğitim kültürü"dür. Eğitimde toplam kalitenin varlığından söz edebilmek için bu tanımda da belirtildiği gibi herkesin katılımı, sürekli iyileştirme, hedef ve verilerle yönetim ile müşteri odaklılık esastır (Köksal, 1998: 53, Özden, 2005: 132). Eğitim sisteminin kalitesi, insan kaynaklarının, fiziksel kaynakların, öğrenci hizmetlerinin, sosyal ve kültürel çevrenin, eğitim teknolojisinin, öğrenci-okul-sektör işbirliğinin, eğitim yönetiminin ve eğitim programının kalite-zenginlik dengesi ile yükseltilebilir (Temel, 1999: 48).

Toplam kalite anlayışı eğitime uygulandığında; sistemdekilerin iletişimini kolaylaştırması, öğrenci ve akademik çevre arasındaki sınırları azaltması, öğrenme seviyesinin artması, moral seviyesinin, kararlılık ve motivasyonun yükselmesi, öğrencilerin isteklerinin anlaşılması, öğrenme süresinin azalması, saygınlık ve yönetime katılımın artması, yenilikçi gelişmelerde büyük artışların olması, genel olarak verimlilik ve memnuniyetin artması gibi ortaya çıkan faydaları göz önüne alınınca önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Ayrıca bu

uygulamalarla dünyada eğitim sektöründe oluşan değişikliklere uyum sağlamak ve her geçen gün mükemmelliğe doğru ilerlemek mümkün görünmektedir (Murad ve Rajesh, 2010: 9-16).

Türkiye genelinde okullar için TKY anlayışı son derece önemli bir konu olmasına rağmen, uygulama başarısı veya başarısızlığı üzerinde yapılan çalışmalar sınırlıdır. Ayrıca TKY uygulamada evrensel olmasına karşın ilgililerin bireysel gereksinimlerin karşılanmasını gelenek haline getirmeyi ve bu gereksinimlere ayak uydurmayı zorunlu kılmaktadır (Gürlek ve Gürol, 1993: 196). Bu nedenle okul topluluğunda yer alan çalışanlar ve öğrencilerin eğitim uygulamalardan memnuniyet düzeylerin belirlenmesi, uygulamalarda ortaya çıkan yetersizlikleri belirlemede yardımcı olacağından kalitenin geliştirilmesinde de önemli bir rol oynayacaktır. Bu bağlamda, bu araştırma ile çok programlı liselerde toplam kalite yönetimi uygulamalarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi sürekli kalite geliştirme çabalarına katkı sağlayabilecektir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; Milli Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı çok programlı liselerde toplam kalite uygulamalarının, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesidir.

1.2. Alt Problemler

Bu genel amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.2.1 Öğretmenlerin TKY uygulamalarının;

a) yöneticilerin liderlik davranışları
b) iyileştirme etkinliklerine destek ve katılımı
c) motivasyon tanıma ve takdir yaklaşımı
d) performans değerlendirme
e) insan kaynaklarının etkili yönetimi
f) kararlara katılım
g) çalışma ortamı
h) işbirliği ve iletişim
i) motivasyon ve tatmin
j) kişisel ve mesleki gelişim
k) sosyal etkinlikler
l) topluma etki ve katkı durumunun algılanması

boyutlarındaki yeterliliğine ilişkin değerlendirmeleri nedir?

1.2.2 Öğrencilerin TKY uygulamalarının;

a) ulaşılabilirlik ve iletişim
b) dilek, öneri ve şikayetler
c) güvenilirlik
d) güvenlik
e) kararlara katılım
f) öğrenci işleri
g) eğitim-öğretim
h) ders arası

i) okulun fiziki ortamı
j) okulun kantin, yemekhane ve yatakhaneleri (varsa)
k) sosyal, kültürel ve spor etkinlikleri
l) eğitici kol çalışmaları
m) belirli gün ve haftalar
n) değerlendirme, ödül, teşekkür ve takdir belgeleri
o) olumlu davranış kazanma ve eğitim

boyutlarındaki yeterliliğine ilişkin değerlendirmeleri nedir? sorularına cevap aranmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma evreni, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve değerlendirilmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın yürütülmesinde genel tarama modeli kullanılmıştır. Bilindiği gibi tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2006: 79).

Araştırmada Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı çok programlı liselerde görev yapn öğretmenler ile öğrenim gören öğrencilerin toplam kalite uygulamalarına ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir.

2.2. Çalışma Evreni

Çalışma evrenini, 2009-2010 eğitim öğretim yılında Isparta'da Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı çok programlı liselere devam eden 205 öğrenci ve 42 öğretmen olmak üzere toplam 247 kişi oluşturmaktadır. Araştırma öncesi okullarda yer alan tüm öğrencilere araştırma konusu ile ilgili seminer verilmiş, seminer sonrası katılımcılardan istekli olanlara (205) ölçekler uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflara göre dağılım oranı 9. sınıflarda %32.2, 10. sınıflarda %11.7, 11. sınıflarda %32.7 ve 12. sınıflarda %23.4 olarak saptanmıştır. Cinsiyet faktörü incelendiğinde kız öğrencilerin katılım oranı % 34.2, erkek öğrencilerin katılım oranı % 65.8'dir. Çalışma evreninde ÇPL'lerde çalışan 42 öğretmen yer almaktadır. Öğretmenlerin tamamı araştırma katılmaya istekli olmuş olup, % 26'sı bayan, % 64'ü erkektir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Toplam kalite yönetiminin eğitim kurumlarında uygulanma derecesini belirlemek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın geliştirmiş olduğu TKY anketleri veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Öğrencilere uygulanan anket TKY ile ilgili 15 boyutu içeren 50 sorudan, öğretmenlere uygulanan anket 12 boyutu içeren 47 sorudan oluşmaktadır. Anketlerde olumcu ucu 5, olumsuz ucu 1 ile derecelendirilen ve ve TKY uygulamalarının yeterlilik derecesini belirlemeyi amaçlayan beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan anketin, katılımcıların TKY ile ilgili görüşlerini ölçmede geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirlemek için 35 öğrenci ve 31 çalışan üzerinde ön deneme uygulaması yapılmıştır. TKY uygulamalarının yeterliliğine ilişkin görüşleri belirten anket maddelerine, SPSS programında geçerlilik ve güvenirlilik analizi uygulanmıştır. SPSS

programında α = 0.05 düzeyinde yapılan güvenirlilik testi ile öğrenci anketi için α =0.902 ve öğretmen anketi için α=0,952 düzeyinde güvenilirlik sonucuna ulaşılmıştır.

Anketin kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla uzman görüşleri alınmıştır. Anketlerin yapı geçerliliğini belirleyebilmek için ise faktör analizi uygulanmıştır. TKY uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik 50 maddeden oluşan öğrenci anketinin toplam variyansı açıklama oranı 42.15 ve 47 maddeden oluşan öğretmen anketinin toplam variyansı açıklama oranı 47,23 olarak bulunmuştur. Öğrenci anketinde 4 maddenin, öğretmen anketinde ise 3 maddenin faktör yükü .30 un altında çıkmıştır. Ancak MEB tarafından geliştirilen anketlerin kapsam geçerliliğini bozmamak amacıyla ve uzman görüşlerinin ilgi maddelerin anket kapsamında kalması yönündeki görüşleri doğrultusunda bu maddeler anket kapsamından çıkartılmamıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Verilerin toplanması 2009-2010 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Uygulama bizzat araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesi tüm katılımcılara toplam kalite ve anketlerin nasıl doldurulacağı konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, SPSS programından yararlanılarak her bir maddeye ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmalar belirlenmiş, yine araştırmanın amaçlarında yer alan her bir boyuta ilişkin genel aritmetik ortalamalar belirlenerek elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda aşağıda verilmiştir.

3.1. Öğretmenlerin Toplam Kalite Uygulamalarının Değerlendirilmesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin olarak bu kısımda çok programlı liselerde görev yapan öğretmenlerin TKY uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Öğretmenlerin 12 boyutta yer alan görüşlerinden elde edilen verilere ilişkin aritmetik ortalama ($\overline{X}$) ve standart sapmalar (ss) Çizelge 1'de sunulmuştur. Çizelgede 12 boyutun her birisi için önce genel aritmetik ortalama ve standart sapmalar, daha sonra her bir madde için cevap verenlerin sayısı, aritmetik ortalama ve standart sapmalar, en son satırda ise, 47 maddenin genel aritmetik ortalaması ve standart sapması verilmiştir.

Çizelge 1. Öğretmenlerin Toplam Kalite Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Görüşleri

Toplam Kalite Uygulamaları	n	$\overline{X}$	ss
A. Liderlerin Toplam Kaliteyi Sahiplenmeleri			
a) Yöneticilerin liderlik davranışları		**4.18**	**.82**
1.Yöneticilerimiz çalışanların görüşlerini dikkate almaktadır.	42	4.09	.79
2.Yöneticilerimiz işinin gerektirdiği yeterliliğe sahiptir.	42	4.40	.66
3.Yöneticilerimiz insan ilişkilerine önem vermektedir.	42	4.26	.79
4.Yöneticilerimiz, yaratıcı ve yenilikçi düşüncelerin üretilmesini teşvik etmektedir.	42	4.11	.83

Çizelge 1.'in Devamı

5.Yöneticilerimiz, teknolojik gelişmeleri takip etmektedir.	42	4.02	.97
b) İyileştirme etkinliklerine destek ve katılımı		4.03	.89
6.Yöneticilerimiz, okulda birlikte çalışmayı (takım çalışmasını) destekler.	42	4.21	.84
7.Yöneticilerimiz, katıldıkları hizmet-içi eğitim, konferans ve seminer sonuçlarını çalışanlarla paylaşırlar.	42	3.61	1.08
8.Yöneticiler, çalışanların değişim yaratacak fikirleri desteklenmektedir	42	4.02	.92
9.Yöneticiler, okulun vizyonunu, stratejilerini, iyileştirmeye açık alanlarını vs..çalışanlarla paylaşır.	42	4.14	.87
10.Yöneticiler, iyileştirme takım çalışmalarının önerilerini dikkate alarak iyileştirmeler yapar.	42	4.14	.76
c) Motivasyon tanıma ve takdir yaklaşımı		**3.85**	**1.08**
11.Okul yöneticisi, iyi performans gösteren personeli (veya ekibi) aylıkla ödül, takdir, teşekkür vs ile ödüllendirir.	42	3.78	1.07
12.Yöneticiler, iyi performans gösteren personeli/ekibi, öğretmenler kurulu toplantılarında, törenlerde vb. duyurarak takdir eder.	42	3.90	1.10
B. Çalışanların Yönetimi			
d) Performans değerlendirme		**3.54**	**1.14**
13.Yöneticinin çalışanları değerlendirirken kullandığı kriterler çalışanlara duyurulur.	42	3.52	1.27
14.Yöneticiler, çalışanların performansını etkileyen sebepleri araştırmaktadır.	42	3.42	1.12
15.Yöneticiler, çalışanların performanslarını yükseltmek için gerekli önlemleri alır.	42	3.69	1.04
e) İnsan kaynaklarının etkili yönetimi		**4.16**	**.65**
16.Yönetici tüm çalışanlara görevlerini (iş tanımlarını) bildirir.	42	4.30	.72
17.Okulda düzenlenecek sosyal kültürel faaliyetlere, eğitsel kol vs.lere, çalışanların ilgi ve yetenek ve istekleri doğrultusunda görevlendirmeler yapılır.	42	3.85	1.09
18.Okulda çalışanlar arasında gruplaşmalar, dedikodular vs.. olmaz.	42	3.57	1.19
19.Çalışanların özlük işlemleri düzenli yapılır.	42	4.57	.59
20.Okulumuz huzurludur.	42	4.47	.70
21.Yöneticiler, karşı fikirlere saygılıdır.	42	4.19	.83
f) Karara katılım		**4.06**	**.81**
22.Okulumuzla çalışanlarla ilgili kararlar, çalışanların katılımıyla demokratik bir şekilde alınır.	42	3.88	.94
23.Okulda çalışanların dile getirdiği şikayet ve öneriler dikkate alınmaktadır.	42	3.97	.78
24.Okulumuzun kalite politikasını destekliyorum.	42	4.30	.72
g) Çalışma ortamı		**3.66**	**1.02**
25.Okul teknik araç ve gereç yönünden yeterli donanıma sahiptir.	42	3.69	1.02
26.Çalışanların okulda yemek, servis vb. ihtiyaçları karşılanır.	42	2.35	1.35
27.Okulda ihtiyaç duyduğum malzemeye zamanında ulaşabilirim (renkli tebeşir, fotokopi vs...)	42	4.45	.80
28.Okulda çalışanlara, sınıflara/bürolara yapılan araç gereç dağıtımında eşitlik ilkesi uygulanır.	42	4.14	.93
h) İşbirliği ve iletişim		**4.37**	**.99**
29.Kurumdaki tüm duyurular çalışanlara zamanında iletilir.	42	4.30	.92
30.Okulumuzda yapılan faaliyetlerde herkes birbirine yardımcı olur.	42	4.07	.99
31.Okul yöneticileri ile sağlıklı iletişim kurabiliyorum.	42	4.54	.74

Çizelge 1'in Devamı

32.Okulda, öğretmenler ile sağlıklı iletişim kurabiliyorum.	42	4.42	.63
33.Okulda, diğer çalışanlar ile sağlıklı iletişim kurabiliyorum.	42	4.47	.67
i)Motivasyon ve tatmin		4.16	.88
34.Kendimi okulun değerli bir üyesi olarak görürüm.	42	4.11	.89
35.Okulda kendimi güvende hissederim.	42	4.38	.76
36.Yaptığım işten zevk alıyorum ve işimi seviyorum.	42	4.45	.86
37.Aldığım ücret yeterlidir.	42	3.54	1.19
38.Okul yönetiminden memnunum.	42	4.45	.71
39.Yöneticilerin sergilediği tutum ve davranışlar, çalışanları motive edici yöndedir.	42	4.16	.88
J) Kişisel ve Mesleki Gelişim		**4.06**	**.82**
40.Yöneticiler, çalışanların hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için kişi ve kuruluşlarla işbirliği yapar.	42	3.90	.91
41.Yöneticiler, çalışanların mesleklerinde gelişmeleri için gerekli desteği verir (HİE'lere katılımlarda, yüksek lisans yapmada vs...)	42	4.21	.72
k) Sosyal Etkinlikler		**3.79**	**1.07**
42.Çalışanlara yönelik sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenir.	42	3.47	1.17
43.Okulda düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyetlere severek katılmaktayım.	42	4.09	.98
Topluma etki ve Katkı Durumunun Algılanması		**3.91**	**.99**
44.Yöneticilerimiz, hizmet alanların beklentilerini dikkate alır.	42	4.09	.79
45.Okul yerel ve genel toplum üzerinde olumlu etki bırakacak çalışmalar yapmaktadır.	42	3.88	.97
46.Okul doğal kaynakları korumakta ve doğal çevrenin korunması için gayret göstermektedir.	42	4.11	.77
47.Kurumda geri dönüşümü mümkün atıklar toplanmaktadır.	41	3.53	1.41
GENEL		**3.98**	**.91**

Hiç	(1) 1.00-1.80
Çok az	(2) 1.81-2.60
Kısmen	(3) 2.61-3.40
Çoğunlukla	(4) 3.41-4.20
Tamamen	(5) 4.21-5.00

Öğretmenlerin çok programlı liselerde TKY uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin görüşleri her bir boyutta önce genel aritmetik ortalama ve standart sapmalar açısından incelendiğinde; Çizelge 1'de görüldüğü gibi boyutlara ilişkin ortalamaların 3.54 ile 4.37 yer aldığı, standart sapmaların ise .65 ile 1.14 arasında değiştiği görülmektedir. Buna göre bazı boyutlarda öğretmenlerin görüşleri daha çok heterojenlik göstermekle birlikte, öğretmenlerin toplam kalite uygulamalarının başarısını gösteren ve daha çok okul yöneticilerinin liderlik ve yöneticilik davranışlarını kapsayan bu boyutlardan 11'ine "çoğunlukla" derecesinde katılarak uygulamaları genelde iyi buldukları söylenebilir. Bununla birlikte ortalamalar açısından değerlendirildiğinde "performans değerlendirme" boyutunda yer alan yönetici davranışlarının iyi derecede olmakla birlikte, diğer boyutlara göre daha az gerçekleştirildiği ifade edilebilir. Çizelgeye göre 12 boyut içerisinde en çok başarılı olunan alan ve "tamamen" kategorisinde yeterli bulunan boyut "işbirliği ve iletişim"dir. TKY uygulamalarının en önemli özelliklerinden birisi sistemdekilerin iletişimini kolaylaştırmasıdır. İşbirliği ve iletişimin başarıyla gerçekleştirildiği bir sistemde, diğer uygulamalarda da başarı düzeyi artacaktır. Saxenian (2000) tarafından Amerikan

Okul Yöneticileri Birliği (AASA) tarafından geliştirilen yönetici performans standartlarının yeterliliklerinin değerlendiği araştırmada da, araştırmaya katılanlar işbirliği ve iletişim konusunu TKY uygulamalarının başarısı açısından önemli bir standart alanı olarak görülmüşlerdir. Ayrıca karar verme ve personel politikası geliştirmek için sistem ve personel değerlendirme verilerini kullanma, personel geliştirme programlarının verimliliğini değerlendirme, toplumsal ilişkiler, etik liderlik gibi boyutlarda önemli standart alanları arasında sıralanmıştır.

Çizelge 1'de yer alan TKY uygulamalarına ilişkin öğretmen ölçeğinde yer alan 47 maddeye ilişkin görüşler aritmetik ortalama ve standart sapmalar açısından her bir madde için tek tek incelendiğinde, ortalamaların 2.35 ile 4.57 arasında değiştiği, standart sapmaların ise .59 ile 1.35 arasında yer aldığı görülmektedir. Standart sapmalara göre öğretmen görüşleri bazı maddelerde daha çok farklılık göstermektedir. "Çalışanların okulda yemek, servis vb. ihtiyaçlarının karşılanması" diğer uygulamalara göre daha az gerçekleştirilirken, "çalışanların özlük işlemlerinin düzenli yapılması" en çok yeterli görülen uygulama olarak belirtilmiştir. "Çalışanların okulda yemek, servis vb. ihtiyaçlarının karşılanması" dışındaki diğer tüm maddelere ilişkin görüşler büyük ölçüde" ve "tamamen" derecelerinde yer almıştır. Türk Milli Eğitim Sisteminde yer alan okul ve öğretmen sayıları ve mevcut imkanlar düşünüldüğünde pek çok okul çalışanın yemek ve servis gibi ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanamaması pek de yadsınamaz bir durumdur, ancak elbette ki bu imkanların geliştirilmesi önemlidir. Çizelge 1'de yer alan maddelerin tamamına ilişkin görüşlerin aritmetik ortalaması (3.98) da öğretmen görüşlerine göre çok programlı liselerde TKY uygulamalarına ilişkin, daha çok okul yöneticilerinin liderlik özelliklerini yansıtan davranış ve uygulamalarının iyi düzeyde yerine getirildiğini göstermektedir.

Şişman (2000: 117) okul yönetimiyle ilgili çağdaş tartışmalarda yöneticilerin daha çok liderlik özellikleri üzerinde durulduğundan ve liderlik davranışlarının başarılı okul yöneticilerinin temel özellikleri arasında yerini aldığından bahsetmektedir. Çelik (2000: 139)'de okulların yoğun rekabete ve artan değişme sürecine cevap verebilmelerinin kalite kültürü ile mümkün olabileceğini, yöneticilerin geleneksel yönetim anlayışıyla bunu gerçekleştirmelerinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Yöneticilerin kendisi, öğrenciler ve personel için beklentilerin yüksek olduğu bir kalite kültürü geliştirme gerekliliğinin önemini vurgulamıştır. Laine (2000), liderlik özellikleriyle ilgili bazı faktörlerin eğitim reformlarının gerçekleştirilmesi ve eğitimde kalitenin artırılmasına etkisini incelediği araştırmada; iletişim, işbirliği yapma, dönüt sağlama, takım çalışması, mesleki gelişim, ortak misyon ve vizyon geliştirme, açıkça tanımlanmış görevler ve roller, etik standartlar, ortak amaçları gerçekleştirmek için birlikte çalışma gibi liderlik özellikleriyle okulun kalitesi ve verimliliği arasındaki ilişkileri sorgulamıştır. Okul yöneticileri, öğretmenler, aileler ve öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilen araştırma sonucunda söz konusu liderlik özellikleriyle okulların kalitesi ve verimliliği arasında bir ilişkinin olduğu, yani bu özelliklerin kalite ve verimliliği etkilediği ortaya konulmuştur.

Bu bağlamda, çok programlı liselerde araştırma kapsamında yer alan 12 boyuttaki pek çok davranış ve uygulamanın öğretmen görüşlerine göre iyi derecede yerine getirilmesi, okulların kalitesi ve verimliliği açısından önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

3.2 Öğrencilerin Toplam Kalite Uygulamalarının Yeterliliğiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin olarak bu kısımda çok programlı liselere devam eden öğrencilerin TKY uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. 15 boyutta yer alan görüşlerinden elde edilen verilere ait aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapmalar (ss) Çizelge 2'de verilmiştir. Çizelgede 15 boyutun her birisi için önce genel aritmetik ortalama ve standart sapmalar, daha sonra her bir madde için cevap verenlerin sayısı, aritmetik ortalama ve standart sapmalar, en son satırda ise, 50 maddenin genel aritmetik ortalaması ve standart sapması verilmiştir.

Çizelge 2. Öğrencilerin Toplam Kalite Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Görüşleri

Toplam Kalite Uygulamaları	n	$\bar{X}$	ss
a) Ulaşabilirlik ve İletişim		**3.3**	**1.31**
1. İhtiyaç duyduğumda okul yöneticileriyle rahatlıkla görüşebilirim.	205	3.31	1.34
2. İhtiyaç duyduğumda öğretmenlerle rahatlıkla görüşebilirim.	204	3.54	1.21
3. İhtiyaç duyduğumda okul çalışanlarıyla rahatlıkla görüşebilirim.	203	3.25	1.37
b) Dilek, Öneri ve Şikayetler		**2.91**	**1.41**
4. Sınıf temsilcimiz, dilek, öneri ve şikayetlerimizi ilgili kişilere ulaştırır.	204	2.85	1.54
5. Arkadaşlarımla ilgili sorunlarım, öğretmenlerim tarafından dikkate alınır.	204	3.20	1.35
6. Okulumuzla ilgili isteklerimiz dikkate alınır.	203	2.68	1.33
c) Güvenilirlik		**3.59**	**1.36**
7. Okulumuz yöneticilerine güvenirim.	205	3.53	1.42
8. Okulumuz öğretmenlerine güvenirim.	205	3.83	1.22
9. Okulumuzun diğer çalışanlarına güvenirim.	205	3.39	1.40
d) Güvenlik		**3.29**	**1.47**
10. Okul yolu (varsa okul servisleri) güvenlidir.	202	3.24	1.40
11. Okulda yabancı kişilere karşı güvenlik önlemleri alınmaktadır.	203	2.83	1.40
12. Okulda yangın ve doğal afetlere karşı gerekli güvenlik önlemler alınır.	203	3.69	1.20
13. Yöneticilerden dayak, hakaret gibi onur kırıcı davranış görmedim.	201	3.14	1.54
14. Öğretmenlerimizden dayak, hakaret gibi onur kırıcı davranış görmedim.	196	3.06	1.47
15.Okulumuzdaki diğer çalışanlardan, dayak gibi onur kırıcı davranış görmedim.	201	3.38	1.75
e) Kararlara Katılım		**3.46**	**1.37**
16. Öğrenci temsilcileri demokratik seçimle belirlenir.	202	3.95	1.38
17. Okulumuzda bizimle ilgili kararlarda görüşlerimiz dikkate alınır.	202	2.97	1.37
f) Öğrenci işleri		**3.82**	**1.27**
18. Okuldan istediğim belgeleri (öğrenci belgesi, kimlik) zamanında alabilirim.	204	3.84	1.21
19. Okulumuzda sağlık sorunu yaşadığımızda gerekli hassasiyet gösterilir.	200	3.83	1.33
g) Eğitim-Öğretim		**3.34**	**1.41**
20. Dersler seviyemize uygun olarak işlenir.	203	3.97	1.20
21. Okulda edindiğim bilgilerin şimdi veya ileriki hayatımda işime yarayacağını düşünüyorum.	204	3.82	1.38
22. Derslerin işlenişinde bilgisayar, tepegöz, harita gibi araç-gereçlerden yararlanılmaktadır.	203	3.43	1.38

Çizelge 2'nin Devamı

23. Aradığım kaynakları (Ansiklopedi vs.) okulda bulabiliyorum.	203	2.94	1.42
24. Ders kitapları, işlenen konuya uygun olarak seçilmiştir.	202	3.44	1.43
25. Okulumuzdan mezun olduktan sonra gidebileceğim bir üst eğitim kurumu hakkında yönlendirme yapılmaktadır.	203	3.10	1.51
26. Okulumuzdan kişisel sorunlarımızla ilgili rehberlik hizmeti alabilmekteyim.	204	2.58	1.49
h) Ders Arası		2.86	1.30
27. Teneffüs süreleri yeterlidir.	205	2.05	1.31
28. Teneffüslerde bir sorun olduğunda nöbetçi öğretmenler hemen müdahale ederler.	204	3.66	1.28
i) Okulun Fiziki Ortamı		**2.92**	**1.36**
29. Okul her zaman temiz ve bakımlıdır.	203	3.06	1.26
30. Okulumuzun bahçesi, spor salonu vb. alanları ders dışında da yararlanabileceğim şekilde düzenlenmiştir.	202	2.76	1.48
j) Okulun Kantin, Yemekhane ve Yatakhaneleri (varsa)		**2.75**	**1.45**
31. Okulumuz kantininde satılan yiyecek ve içeceklerin fiyatları uygundur	204	3.48	1.47
32. Okul kantininde ihtiyaç duyduğum, beğendiğim ürünleri bulabiliyorum	201	3.34	1.32
33. Okulun (varsa) yatakhanesi temiz, sağlıklı ve rahattır.	125	2.04	1.51
34. Okulun (varsa) yemekhanesi temiz ve sağlıklıdır.	123	2.12	1.55
k) Sosyal, Kültürel ve Spor Etkinlikleri		**2.79**	**1.38**
35.Okulda yeterli miktarda sosyal ve kültürel faaliyet düzenlenmektedir.	204	2.76	1.35
36. Düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyetlere severek katılıyorum.	203	3.02	1.46
37. Okulum sahip olduğum yetenekleri geliştirme imkanı sağlar.	203	2.76	1.36
38. İlgi duyduğum sportif faaliyet okulda yapma imkanı buluyorum	204	2.61	1.37
l) Eğitici Kol Çalışmaları		**2.83**	**1.45**
39. Katılacağımız eğitici kolları istek ve yeteneklerimiz doğrultusunda seçeriz.	200	3.21	1.50
40. Katılığım eğitici kol faaliyetlerinden bir çok şey öğrendim.	202	2.43	1.39
m) Belirli Gün ve Haftalar		**3.86**	**1.24**
41.Okulumuzda belirli gün ve haftalarla ilgili kutlamalar yapılmaktadır.	204	4.24	1.16
42. Okulumuzda yapılan belirli gün ve hafta kutlamalarını beğeniyorum.	203	3.47	1.33
n) Değerlendirme, Ödül, Teşekkür ve Takdir Belgeleri		**3.36**	**1.42**
43. Okulda ders içi ve ders dışı başarılar ile örnek davranışlarımız ödüllendirilir	205	3.26	1.44
44. Öğretmenler sınav sonuçlarının değerlendirmesinde tarafsız davranırlar.	205	3.57	1.39
45. Ödüllendirme ve cezalandırmalarda tarafsız ve adil davranılır.	203	3.23	1.43
o) Olumlu Davranış Kazanma ve Eğitim		**3.71**	**1.21**
46. Okulda Atatürk' ü ve diğer devlet büyüklerini daha iyi tanıdım.	203	4.19	1.07
47. Okulda Atatürk' e ve diğer devlet büyüklerine sevgim arttı.	204	4.12	1.11
48. Okulda milli ve manevi değerlerimiz benimsetilmektedir.	203	4.03	1.17
49. Okulda temel ahlaki değerler kazandırılmaktadır.	203	3.96	1.22
50. Tercih şansım olsa yine bu okulu seçerdim.	205	2.23	1.46
GENEL		**3.25**	**1.31**

Hiç (1) 1.00-1.80
Çok az (2) 1.81-2.60
Kısmen (3) 2.61-3.40
Çoğunlukla (4) 3.41-4.20
Tamamen (5) 4.21-5.00

Çizelge 2'de görüldüğü gibi öğrencilerin çok programlı liselerde TKY uygulamalarına ilişkin görüşleri her bir boyutta önce genel aritmetik ortalama ve standart sapmalar açısından incelendiğinde; görüşlerin 2.75 ile 3.86 aritmetik ortalamalar arasında yer aldığı, standart sapmaların ise 1.21 ile 1.47 arasında değiştiği görülmektedir. Standart sapmalar açısından değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğrenci görüşlerinin daha heterojen bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Öğrencilerin toplam kalite uygulamalarının başarısına yönelik 15 boyuta ilişkin görüşleri "orta" ve "iyi" derecelerinde yer almıştır. Kantin, yemekhane ve yatakhane hizmetleri aritmetik ortalama açısından diğer boyutlara göre en düşük puana sahipken, belirli gün ve haftalara yönelik uygulamalar en yüksek puana sahiptir. Öğrencilerin, " ulaşılabilirlik ve iletişim", "dilek, öneri ve şikayetler", "güvenlik", "eğitim-öğretim", "ders arası", "okulun fiziki ortamı", "okulun kantin, yemekhane ve yatakhaneleri", "sosyal, kültürel ve spor etkinlikleri", "eğitici kol çalışmaları" ve "değerlendirme, ödül, teşekkür ve takdir" boyutlarına ilişkin uygulamalara yönelik görüşleri orta veya kısmen düzeyindeyken, "güvenilirlik", "karara katılım", "öğrenci işleri", "belirli gün ve haftalar" ve "olumlu davranış kazandırma ve eğitim" boyutlarına ilişkin TKY uygulamalarına ilişkin görüşleri iyi düzeydedir. Bu durumda öğrenciler 5 boyut dışında yer alan tüm boyutlarda kısmi problemler olduğunu düşünmektedirler.

Çizelge 2'de yer alan TKY uygulamalarına ilişkin öğrenci ölçeğinde yer alan 50 maddeye ilişkin görüşler aritmetik ortalama ve standart sapmalar açısından her bir madde için tek tek incelendiğinde, ortalamaların 2.04 ile 4.24 arasında değiştiği, standart sapmaların ise 1.07 ile 1.75 arasında yer aldığı görülmektedir. Buna göre öğrenci görüşlerinin pek çok maddede heterojen bir dağılım gösterdiği söylenebilir. "Okulun yatakhanesinin temiz, sağlıklı ve rahattır olması" diğer maddelere göre daha az gerçekleştirilirken, "belirli gün ve haftalarla ilgili kutlamalar yapılması" en çok yeterli görülen uygulama olarak belirtilmiştir. Ancak belirli gün ve haftalarla ilgili kutlamalar zaten her okulda yapılaması gerekli bir uygulamadır. Yapılan kutlamaların öğrenciler tarafından beğenildiğinin ifade edilmesi kalite açısından daha önemli bir göstergedir. Toplam 50 maddeden 20'sine ilişkin görüşlerin ortalaması iyi düzeyde iken, 24 maddeye ilişkin görüşler uygulamaların orta düzeyde, 6 maddeye ilişkin görüşlerse yetersiz düzeyde olduğunu göstermektedir. Öğrenciler çok programlı liselerde, rehberlik hizmetlerini, teneffüs sürelerini, yatakhane ve yemekhane koşullarını, eğitici kol faaliyetlerini yetersiz bulmaktadırlar. Okulların kalitesinin en önemli göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilecek "tercih şansım olsa yine bu okulu seçerdim" ifadesine ilişkin görüşlerin çok az düzeyinde yer alması çok programlı liselerde TKY uygulamalarının yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Çizelge 2'de yer alan maddelerin tamamına ilişkin görüşlerin genel aritmetik ortalamasının 3.25 düzeyinde olması da öğrenci görüşlerine göre çok programlı liselerde TKY uygulamalarının önemli ölçüde geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Zaman (2004) tarafından gerçekleştirilen benzer bir araştırmada da bu araştırmada elde edilen bulgularla tutarlılıklar olduğu görülmüştür.

Ulusal ve uluslar arası literatür incelendiğinde, Çizelge 2'de yer alan ve MEB tarafından TKY uygulamalarının göstergesi olarak kabul edilen ifadelerin çoğunun önemine ilişkin pek çok bilgi yer almaktadır. Örneğin;

Güvenlik konusunda, Acuner (1998: 81) tarafından gerçekleştirilen T.K.Y'nde insan faktörü konulu araştırmada da, güvenlik ve sağlık konusu insanın temel ihtiyaçları arasında görülmüş ve bu ihtiyaçların tatmin edilme derecesi ile bireylerin kendilerinden beklenen rolleri yerine getirme dereceleri arasında bir ilişkinin olduğu vurgulanmıştır. Ünal ve

Ada'nın (1999: 87) yaptığı çalışmada eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi için öğretim ortamlarında güvenlik ve sağlıkla ilgili önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir. Karara katılım konusunda, Doll'un (1992: 388) çalışmasında eğitim etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine ilişkin karar ve uygulamalarda bir çok grubun katılımının gerekliliğinden bahsedilmiştir. Eğitim-öğretim ve diğer bazı uygulamalar konusunda, Şişman (2000: 63) öğrencilerin yetenekleri, kişiliği, biyolojik ve psikolojik özellikleri dikkate alınmadan verilecek bir eğitimi, hastanın teşhisi konulmadan tedavi edilmeye çalışılmasına benzetmiştir. Yine Yeşilyaprak (2000: 1-3) çağdaş eğitim anlayışı içerisinde, öğrencilerin öğretim faaliyetlerinden en etkili bir şekilde yararlanabilmeleri ve kendilerini her yönüyle tüm olarak geliştirebilmeleri için rehberlik ve destek hizmetlerine ihtiyaç olduğunu ve bu hizmetlerin öğrencilerin akademik, bireysel ve mesleki ihtiyaçlarıyla ilgili olduğunu belirtmiştir. Fiziki imkanlar konusunda, Ünal ve Ada (1999: 88) öğrencilerin araştırma yapabilmeleri ve kendilerini geliştirebilmeleri için okullardaki fiziki ortamların kalitesinin çağdaş okulların özellikleri arasında olduğunu belirtmişlerdir. Varinli ve Uzay'ın (1997: 158) yürüttüğü araştırmada fiziki ortamın ve teknik donanımın kalitesi eğitimde kaliteyi etkileyen beş önemli unsurdan biri olarak görülmüştür. Özden (2005: 81-171) tarafından yapılan eğitimde yeni değerler konulu çalışmada yönetime katılım, müşteri odaklı yönetim, etkili liderlik, işbirliği ve iletişim, güven gibi bu araştırmada yer alan pek çok boyutun önemine vurgu yapılmış, eğitimde dönüşümü sağlamanın yolları arasında gösterilmiştir. Yine Erişen (2001: 163-169) tarafından yapılan araştırmada buradaki pek çok madde eğitimde kalite göstergeleri olarak ele alınmış, kalitenin geliştirilmesinde öğrenci görüşlerinin dikkate alınmasının önemi vurgulanmıştır.

Literatürün incelenmesinden de anlaşıldığı gibi, TKY uygulamaları sürecinde, bu araştırmada öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesinde yer alan tüm ifadeler kalitenin sağlanabilmesi için eğitim ve öğretim kurumlarında yeterli bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Ancak öğrenci görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular uygulamalarda önemli yetersizliklerin varlığına işaret etmektedir. MEB tarafından TKY felsefesine dayalı uygulamaların gerçekleştirildiği çok programlı liselerdeki öğrenci görüşlerine dayalı bu yetersizlikler, eğitim faaliyetlerinin kalitesinin geliştirilmesinde önemli engeller oluşturabilecek niteliktedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

1. Araştırmaya katılan öğretmenler Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı çok programlı liselerde, 12 boyutta yer alan TKY uygulamalarından "işbirliği ve iletişim" boyutunu tamamen yeterli bulurlarken, diğer bir ifade ile işbirliği ve iletişim konusunda gösterilen davranışlar ve yürütülen faaliyetler tamamen yeterli olarak algılanırken, "yöneticilerin liderlik davranışları", "iyileştirme etkinliklerine destek ve katılımı", "motivasyon tanıma ve takdir yaklaşımı", "performans değerlendirme", "insan kaynaklarının etkili yönetimi", "kararlara katılım", "çalışma ortamı", "motivasyon ve tatmin", "kişisel ve mesleki gelişim", "sosyal etkinlikler", "topluma etki ve katkı durumunun algılanması" boyutlarında gösterilen davranışlar ve yürütülen faaliyetler yeterli veya iyi düzeyde bulunmuştur. Öğretmen görüşlerine göre çok programlı liselerde kaliteyi olumsuz etkileyebilecek önemli bir problem bulunmamaktadır.

2. Öğrencilerin toplam kalite uygulamalarının başarısına yönelik 15 boyuta ilişkin görüşleri "orta" ve "iyi" derecelerinde yer almıştır. Kantin, yemekhane ve yatakhane hizmetleri diğer boyutlara göre daha problemli iken, belirli gün ve haftalara yönelik davranış ve uygulamalar en iyi olanı olarak görülmüştür. Öğrencilerin, "ulaşılabilirlik ve iletişim", "dilek, öneri ve şikayetler", "güvenlik", "eğitim-öğretim", "ders arası", "okulun fiziki ortamı", "okulun kantin, yemekhane ve yatakhaneleri", "sosyal, kültürel ve spor etkinlikleri", "eğitici kol çalışmaları" ve "değerlendirme, ödül, teşekkür ve takdir" boyutlarına ilişkin uygulamalara yönelik görüşleri orta veya kısmen düzeyindedir. Diğer bir ifade ile öğrenciler bu boyutlara ilişkin davranış ve yürütülen faaliyetleri kısmen yeterli görmüşlerdir. "Güvenilirlik", "karara katılım", "öğrenci işleri", "belirli gün ve haftalar" ve "olumlu davranış kazandırma ve eğitim" boyutlarına ilişkin TKY uygulamalarına ilişkin görüşleri iyi düzeydedir. Bu durumda öğrenciler 5 boyut dışında yer alan tüm boyutlarda kısmi problemler olduğunu düşünmektedirler.

Araştırmada elde edilen verilere dayalı olarak aşağıda yer alan öneriler sunulmuştur:

1. Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde yer alan tüm eğitim kurumlarının daha nitelikli insan yetiştirebilmesi ve eğitim kurumlarının saygınlığının artırılabilmesi için "eğitimde kalite" konusunda paydaşların katılımlarıyla gerçekleştirilecek çalışmalara, araştırmalara daha çok ağırlık verilmelidir.
2. Küreselleşen dünyada eğitimde kalitenin değerlendirilmesinde sivil toplum kuruluşları, uluslar arası bağımsız kuruluşlar tarafından geliştirilen kalite geliştirme ve değerlendirme araçları MEB tarafından kullanılabilir.
3. TKY uygulamalarının değerlendirilmesinde anket tekniği dışında ve ya bu teknikle birlikte, başka veri toplama yöntemleri ve araçları kullanılabilir, özellikle nitel araştırmalar yapılabilir.
4. Araştırmacılar başta ekonomik kaynaklar ve zaman olmak üzere, diğer imkanların elde edilmesi durumunda farklı seviyelerdeki eğitim kurumlarında, bölge veya ülke genelinde eğitimde kalite düzeyini belirlemeye yönelik araştırmalar yapabilirler.
5. Bu araştırmaya katılan öğrenciler çok programlı liselerde eğitimin kalitesi konusunda önemli problemlere işaret etmişlerdir. Sistemin en önemli unsurlarından biri olan öğrencilerin belirttiği problemler dikkate alınmalı, çözüm yolları araştırılmalıdır.
6. Özellikle öğrencilerin "Tercih şansım olsa yine bu okulu seçerdim" ifadesine verdikleri olumsuz görüş dikkate alınarak çok programlı liselerde, TKY'nin temel özelliklerinden biri olan "müşteri memnuniyeti" anlayışının geliştirilmesi sağlanmalıdır.

5. KAYNAKLAR

Acuner, T. (1998). Toplam Kalite Yönetiminde İnsan Faktörü ve Bir Model Önerisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelik, V. (2000). ***Okul Kültürü ve Yönetimi***, Pegem Yayınları 2. Baskı, Ankara.

Çetinkaya, A. N., Bal, H., Erbil, O., Armağan, H., Tınkılıç, C., Günay, D. (1999). ***Müfredat Laboratuar Okulu Modeli***, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Dahlgaard, J.J., Kristensen, K., Kanji, C.K. (1995) "Total Quality Management and Education" , ***Total Quality Management***, 6: 5-6.

Doll, R.C. (1992). ***Curriculum Improvement: Decision Making and Process***, Allyn and Bacon. 8. Ed., Boston.

Erişen, Y. (2001). Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi ve Fakültelerin Standartlara Uygunluğunun Değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gürlek, B., Gürol, M.A. (1993). "Kaliteye Giden Yolda Etik Yapının Rolü", ***D.E.Ü. İ.İ.B.Fakültesi Dergisi***, 8(1): 192-203.

Karasar, N. (2006). ***Bilimsel Arastırma Yöntemi***, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Köksal, H. (1998). ***Kalite Okullarına Geçişte Toplam Kalite Yönetimi***, Dünya Yayıncılık, İstanbul.

Laine, E.F.H. (2000). 'Systems Leadership' and Education Reform: Toward the Development of A New Paradigm for Creating and Sustaining Organizational Change From Within, (Doctoral Dissertaion), George Mason University.

Murad A., Rajesh K.S. (2010) "Implementation of Total Quality Management in Higher Education", ***Asian Journal of Business Management***, 2(1): 9-16

Özden, Y. (2005). ***Eğitimde Yeni Değerler: Eğitimde Dönüşüm***, PegemA Yayıncılık. 6. Baskı, Ankara.

Peker, Ö. (1993). "Toplam Kalite Yönetimi", ***Amme İdaresi Dergisi***, 26 (6):197-215.

Saxenian, C.A. (2000). Adequacy of American Association of School Administrators Professional Standards As Perceived By Female Superintendents in Texas, (Doctoral Dissertation), Texas A&M University.

Schermerhorn, J.R. (1999). ***Management***, John Wiley&Sons Inc, New York.

Şişman, M. (2000). **Öğretmenliğe Giriş**, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Temel, A.(1999). Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi. ***Milli Eğitim***,149: 48-50.

Ünal, S., Ada, S. (1999). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları (13), İstanbul.

Varinli, İ., Uzay, N.(1997). Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Hizmet Kalitesini Artırmaya Yönelik Çalışmalar. ***Yükseköğretimde Sürekli Kalite İyileştirme***, Haberal Eğitim Vakfı, Ankara.

Yeşilyaprak, B. (2000). **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri,** Nobel Yayınları, Ankara.

Zaman, F. (2004). Türk Milli Eğitim Teşkilatında TKY Uygulama Analizi ve Keçiborlu ilçesinde Bir Araştırma, (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Isparta.

Gazi Üniversitesi
Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi

Esef Dergi - İçindekiler(27. Sayı)

*Yavuz ERİŞEN, Faruk ÇALIŞKAN, ÇOK PROGRAMLI LİSELERDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARININ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

*Oktay AKBAŞ, BİR ÖĞRENME NESNESİ OLARAK EĞİTSEL KISA FİLMLER: ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇEKTİKLERİ EĞİTSEL KISA FİLMLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

*Bahman Alp RENÇBER, PROJE YÖNETİMİNDE PERT TEKNİĞİ VE BİR UYGULAMA

*Onur ÖZYILMAZ, Haşim ÖZÜDOĞRU, ANKARA İLİ DAMIZLIK SÜT SIĞIRI YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİNİN HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*Bilal SAVAŞ, Famil ŞAMİLOĞLU, TOURISM-GROWTH NEXUS: an ARDL CAUSALITY ANALYSIS for TURKEY

*Aydın ŞIK, Ali KOÇ, TEKNOLOJİ ve TASARIM DERSİ PROGRAMI ÜZERİNE İŞ EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞ ve DÜŞÜNCELERİNİN BELİRLENMESİ (ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ)

*Mevlüt UYGUR, Atila YILDIRIM, İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİLERİNİN KÜLTÜREL LİDERLİK ROLLERİ ile ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

*Levent ERASLAN, İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA GİRİŞİMCİLİK ÖĞRETİMİ (HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖRNEĞİ)

*Didem ÖNAY, ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KAHVALTI ALIŞKANLIKLARININ DEĞERLENDİRMESİ: AKŞEHİR SAĞLIK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

Ana Sayfa
Esef Dergi
Editörden
Dergi Yazım kuralları
Telif Hakkı Devir Sözleşmesi
Arşiv

İçindekiler(1. Sayı)
İçindekiler(2. Sayı)
İçindekiler(3. Sayı)
İçindekiler(4. Sayı)
İçindekiler(5. Sayı)
İçindekiler(6. Sayı)
İçindekiler(7. Sayı)
İçindekiler(8. Sayı)
İçindekiler(9. Sayı)
İçindekiler(10. Sayı)
İçindekiler(11. Sayı)
İçindekiler(12. Sayı)
İçindekiler(13. Sayı)
İçindekiler(14. Sayı)
İçindekiler(15. Sayı)
İçindekiler(16. Sayı)
İçindekiler(17. Sayı)
İçindekiler(18. Sayı)
İçindekiler(19. Sayı)
İçindekiler(20. Sayı)
İçindekiler(21. Sayı)
İçindekiler(22. Sayı)
İçindekiler(23. Sayı)
İçindekiler(24. Sayı)
İçindekiler(25. Sayı)
İçindekiler(26. Sayı)
İçindekiler(27. Sayı)

Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi 06830 Gölbaşı / ANKARA Telefon: +90 312 485 11 24 Faks: +90 312 485 31 23

Gazi Üniversitesi
Endüstriyel Sanatlar
Eğitim Fakültesi Dergisi
The Journal of The Industrial Arts
Education Faculty of Gazi University
2010 Yıl : 18 Sayı : 27 ISSN : 1300-1906
Year : 18 No : 27

www.esef.gazi.edu.tr

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ENDÜSTRİYEL SANATLAR EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

THE JOURNAL of THE INDUSTRIAL ARTS EDUCATION FACULTY of GAZI UNIVERSITY

ISSN:1300-1906

YIL: 18 SAYI: 27

Ankara

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ENDÜSTRİYEL SANATLAR EĞİTİM FAKÜLTESİ
DERGİSİ
Yıl: 18 Sayı:27
ISSN: 1300-1906

Yayın Sahibi: Gazi Üniversitesi End.Sant.Eğit.Fak. Adına, Prof. Dr. Rıza AYHAN(Rektör)

Genel Yayın Yönetmeni:
Prof. Dr. İrfan SÜER (Dekan)

Editör:
Prof. Dr. H. Güçlü YAVUZCAN

Yazı İşleri Müdürü:
Yrd. Doç. Dr. Şaban ÇETİN

Editör Yardımcıları:
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÇAKIR
Öğr. Gör. Dr. Aybige DEMİRCİ

Yayın Kurulu:
Prof. Dr. İrfan SÜER (Başkan)
Prof. Dr. Zeki KAYA
Prof. Dr. H. Güçlü YAVUZCAN
Prof. Dr. Hacer TOR
Doç. Dr. H. İbrahim BÜLBÜL

Danışma Kurulu:
Prof. Dr. Kamil ALİBAŞ (Uludağ Ün.)
Prof. Dr. Özcan DEMİREL (Hacettepe Ün.)
Prof. Dr. Süleyman KARADENİZ (9 Eylül Ün.)
Prof. Dr. Şükrü KIZILOT (Gazi Ün.)
Prof. Dr. Baki KOYUNCU (Ankara Ün.)
Prof. Dr. Mustafa KUZUOĞLU (ODTÜ)
Prof. Dr. Fevzi ULUĞ (TODAİE)
Teknik Sorumlu
Araş. Gör. Ufuk TANYERİ
Fatma AKSOY
Dergimizde yer alan makalelerdeki görüşler yazarlarının sorumluluğudur.

Yayın Şekli: Hakemli olan dergimiz 6 ayda bir olmak üzere yılda iki kez yayınlanmaktadır.

Yayın Dili: Türkçe-İngilizce'dir.

Yayın Türü: Yerel süreli.
Basım Tarihi: 15 Kasım 2010
Basım Yeri: G.Ü.End. Sant.Eğit.Fak. Matbaası

© Tüm Haklan Saklıdır.

THE JOURNAL of THE INDUSTRIAL ARTS
EDUCATION FACULTY of GAZI UNIVERSITY
Year:18 No:27
ISSN: 1300-1906

Owner:
Prof. Dr. Rıza AYHAN (Rector)

Executive Director:
Prof. Dr. İrfan SÜER (Dean)

Editor in Chief:
Prof. Dr. H. Güçlü YAVUZCAN

Desk Editor:
Asst. Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Associate Editors:
Asst. Prof. Dr. Hüseyin ÇAKIR
Lecturer Aybige DEMİRCİ

Editorial Board:
Prof. Dr. İrfan SÜER (Head)
Prof. Dr. Zeki KAYA
Prof. Dr. H. Güçlü YAVUZCAN
Prof. Dr. Hacer TOR
Assoc. Prof. Dr. H. İbrahim BÜLBÜL

Advisory Board:
Prof. Dr. Kamil ALİBAŞ (Uludağ Un.)
Prof. Dr. Özcan DEMİREL (Hacettepe Un.)
Prof. Dr. Süleyman KARADENİZ (9 Eylül Un.)
Prof. Dr. Şükrü KIZILOT (Gazi Un.)
Prof. Dr. Baki KOYUNCU (Ankara Un.)
Prof. Dr. Mustafa KUZUOĞLU (METU)
Prof. Dr. Fevzi ULUĞ (TODAİE)
Technical Assistant
Res. Asst. Ufuk TANYERİ
Fatma AKSOY

Yayın İdare Adresi:

Gazi Üniversitesi
Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi
06830 Gölbaşı / ANKARA

Tel: (0312) 484 46 31
Fax: (0312) 485 31 23

İÇİNDEKİLER

1	ÇOK PROGRAMLI LİSELERDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARININ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ	YAVUZ ERİŞEN FARUK ÇALIŞKAN	1-14
2	BİR ÖĞRENME NESNESİ OLARAK EĞİTSEL KISA FİLMLER: ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇEKTİKLERİ EĞİTSEL KISA FİLMLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	OKTAY AKBAŞ	15-27
3	PROJE YÖNETİMİNDE PERT TEKNİĞİ VE BİR UYGULAMA	BAHMAN ALP RENÇBER	28-40
4	ANKARA İLİ DAMIZLIK SÜT SIĞIRI YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİNİN HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	ONUR ÖZYILMAZ HAŞİM ÖZÜDOĞRU	41-51
5	TOURISM-GROWTH NEXUS: an ARDL CAUSALITY ANALYSIS for TURKEY	BİLAL SAVAŞ FAMİL ŞAMİLOĞLU	52-57
6	TEKNOLOJİ ve TASARIM DERSİ PROGRAMI ÜZERİNE İŞ EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİNİN BELİRLENMESİ (ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ)	AYDIN ŞIK ALİ KOÇ	58-71
7	İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİLERİNİN KÜLTÜREL LİDERLİK ROLLERİ İLE ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ	MEVLÜT UYGUR ATİLA YILDIRIM	72-81
8	İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA GİRİŞİMCİLİK ÖĞRETİMİ (HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖRNEĞİ)	LEVENT ERASLAN	82-94